

Rågöarnas kapell.

Kapellet på
Lilla Rågö.

Sedan skilsmässan från Kors församling (Risti) ha Rågöarna i kyrkligt avseende hört till Svensk-Finska St Mikaelsförsamlingen i Tallinn. På vardera av öarna finnes ett kapell, där gudstjänsterna höllas av s. k. föreläsare. Församlingens pastor har dessutom några gånger om året besökt annexen och därvid hållit kyrkliga förrättningar.

Kapellet på Lilla Rågö är uppfört av trä och åtskilliga gånger om- och tillbyggt. Beträffande dess ursprungliga byggnadsår finnas inga säkra uppgifter, men bland öns befolkning vet man berätta, att det ursprungliga, lilla träkapellet skulle ha existerat redan under katolska tiden. Inne i kapellet finnas även några föremål, som synas bekräfta denna teori. Framför altaret ligger en huggen kalkstensplatta, som av allt att döma tidigare tjänat såsom altarbord, vilket framgår därav, att

den är försedd med inhuggna kors. Även predikstolen med sina träskulpturer skvallrar om längesedan flydda tider. Kapellet, ursprungligen tornlöst, erhöll ett sådant någongång under senare hälften av 1800-talet. Vid sekel-skiftet tillbyggdes kapellet på längden, vadan utrymmet ökades betydligt. Ett annat föremål, som är ägnat att stärka uppfattningen om kapellets höga ålder, är givetvis det i bly infattade tornfönstret, som ursprungligen haft sin plats i byggnadens östra gavel.

Dessutom kan här ännu nämnas en nattvardskalk av bly, tillverkad i Sverige år 1718 och av okänd person skänkt till kapellet år 1725. Därtill hör också en oblattallrik av samma slags metall, men denna saknar dock inskription.

Begravningsplatsen, som ligger runt kring kapellet på ett ursprungligen mycket trångt område

Detta nr av "Kustbon" tillägnas Rågöarna.

(38 × 29 m) men år 1926 utvidgad med 435 m², bevarar intet äldre minnesmärke, tydligen beroende därpå, att korsen gjordes av trä, varför deras livslängd var mycket ringa.

Det nuvarande kapellet på Stora Rågö uppfördes av sten år 1896 och invigdes den 13 juni 1897. Det tidigare kapellet var uppfört av trä och brann ned ett par år tidigare. Detta tilldrog sig mitt under den värsta förryskningsperioden, då den grekisk-ortodoxa trosbekännelsen gjorde sitt seger-tåg på Stora Rågön. Rågöborna själva anse det sannolikt, att kapellet blivit antänt i hopp om att knäcka luteranernas motstånd mot katolicismen. Tydligen räknade den ryska kyrkans förkämpar med, att de återstående luteranerna skulle sakna möjlighet att uppföra ett nytt tempel, sedan det gamla undanröjts och att de allesamman skulle bli ett lättfångat byte. Men nu visade sig luteranerna vara tillräckligt svärfjällade, och efter många svårigheter från myndigheternas sida fingo de tillstånd att med egna medel uppföra ett nytt kapell.

När kapellet äntligen stod färdigt, gav guvernören befallning om att frantaga rågöborna kapellets nycklar, varpå man vädjade direkt till kejsarinnan för att få guvernörens åtgärd upphävd. Efter många om och men kom befallning från högsta ort, att rågöborna fritt finge nyttja sitt kapell.

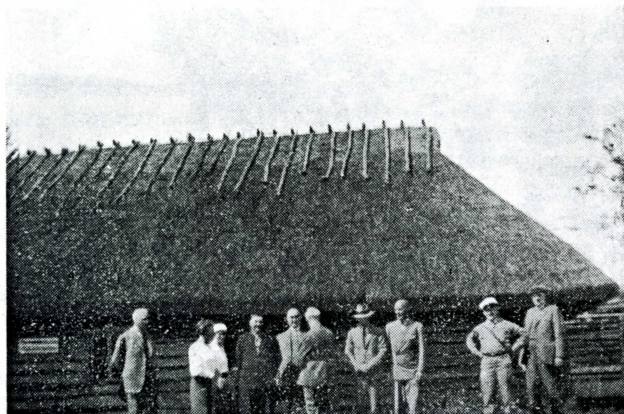
Huru länge det funnits kapell på Stora Rågö, är likaledes med säkerhet okänt, men av allt att döma torde även här ha existerat församlingsliv alltsedan långt avlägsna tider.

A. S.

Est. B

Tartu Ülikooli

Var placera Rågö bygdemuseum?

* * *
*
Hembygds-
museet på
Lilla Rågö.
*
* * *

Till följd av omständigheter-na har Rågö bygdemuseum måst flyttas till annan ort. På försorg av Estniska Nationalmu-seet i Tartu har byggnaden jäm-te samlingen överförts till fast-landet och väntar nu på, huru rågöbornas bosättning kommer att gestalta sig. Om det blir möjligt att samla rågöborna eller åtmins-tone en del av dem på ett ställe, så ställer det sig självklart, att museet kommer att uppföras på denna ort. Blir emellertid bosätt-ningen allför spridd, bortfaller denna möjlighet och museet måste uppföras på någon annan plats.

Rågö bygdemuseum, som ägt bestånd i fem år, tillkom i hu-vudsak på initiativ av f. d. rek-torn vid Birkas folkhögskola Per Söderbäck. Han intresserade även öborna för saken och med gemen-samma krafter sattes planen i verk-ställighet. För ändamålet inköpte man ett gammalt rökpörte, flyt-tade det till en lämplig plats, där det på nytt uppfördes och inred-des med minutiös noggrannhet. Museet som sådant är således en trogen kopia av en ålderdomlig rågögård med alla de redskap och husgeråd, som hörde till en så-dan. Inom museets väggar finnes visserligen även föremål, som inte äga någon direkt gemenskap med gården i fråga, men det torde vara meningen, att där även samla andra unika föremål. Men i främs-ta rummet förblir det ett bygde-museum, ett historiskt dokument, som för sekler och släktled, för-täljer om den kultur, som de karga öarna under århundraden frambragt.

Frågan om museets nya hem-ort är sålunda aktuell. Timret kan inte länge lämnas att ligga under bar himmel, i synnerhet då det redan har ett sekels börda på sig. Om, som tidigare nämnts, rågö-borna inte kunna samlas på ett större bosättningsområde, så vore det kanske ändamålsenligt att upp-föra museet i något annat av de större svenska bosättningscentra, t. ex. i Rikull. Vormsö kunde ju också komma i fråga, men då man nu på sistnämnda ort ändå har för avsikt att inrätta ett orts-museum, torde Rikull kanske vara lämpligare. I anslutning till Rågö-museet kunde man ju i så fall även åstadkomma en rikullavdel-ning. Undertecknad har haft tan-keutbyte härom med inspektören för fornminnesvården vid bild-ningsministeriet och han ställde sig mycket sympatiskt till en dy-lik lösning av frågan. En sista ut-väg vore ju att Nationalmuseet i Tartu skulle införliva museet med sina samlingar, men härige-nom skulle Rågö-museet förlora sin karaktär av bygdemuseum, som ju varit avsikten från början.

Interiör av
hembygds-
museet.

Avskedsgudstjänst på Rågöarna.

Söndagen den 2 juni är en mär-kesdag i rågösvenskarnas närma-re 700-åriga historia. För sista gån-gen klingade svenska språket från predikstolen i deras små idylliska kapell och för sista gången sjöngs där de gamla vackra psalmmelo-dierna, som rågöborna troget be-varat i arv från sina förfäder. Det var en festklädd men allvarsfylld församling, som fyllde kapellet till sista plats på Lilla Rågö, när den stämningsfulla andakten kl. 10 på morgonen, efter det kyrkklockans dova klang bjudit kyrkfolket trä-da in i kapellet, tog sin början. Pastor Ivar Pöhl, som talade över ämnet "Det går en dom över denna världen", erinrade bl. a. om den historiskt betydelsefylla in-satsen rågöborna gjort bland est-landssvenskarna och uttryckte sam-tidigt sin förhoppning om att de också i framtiden, om ödet så vill, som präktiga, dugliga och strävsamma estlandssvenskar måtte förbli trogna sin stam. Mången väderbiten fiskares ansiktsuttryck talade om det han kände och tänkte i denna stund och svårt hade mången att tillbakahålla de tårar, som talade från deras inre. Talrikt deltog församlingen sedan i H. H. Nattvard som utdelades ur en kalk och en paten som re-dan år 1725 av en okänd givare överlämnats till församlingen. —

Kl. 2 på dagen tog avskeds-gudstjänsten på Stora Rågö sin början. Också här var kyrkan fylld till sista plats och en tryckt och allvarlig stämning vilade över

Hursomhelst, frågan måste lösas snart för att inte någonting måtte förfaras och förstöras. Härvid må ännu tilläggas, att Rågö bygde-museum är det enda i sitt slag i vårt land.

A. S.

Bröllop på Rågö.

Det firas icke var dag bröllop på Rågöarna, men när det hålles, så tas det grundligt och ständigt i dagarna tre. Så ock denna gång.

Det var tredje dag påsk som bonden på "Öli-Nystu" gifte bort sin enda dotter, den 20-åriga Maria, med en rask och fager ungersven.

Detta var en stor händelse på Lilla Rågö för "aibofolket". Så kalla sig nämligen de svenskar, omkr. 400 till antalet, som bebo de båda öarna Lilla och Stora Rågö, vilka ligga ungefär 3 km utanför staden Paldiski i Estland. Det folk, som här bor, har genom århundraden pietetsfullt bevarat sitt svenska modersmål, sina folkdräkter och sina gamla seder och bruk.

Visst firas det stora bondbröllop överallt både i Sverige och Finland, men

Avskedsgudstjänst...

den gudstjänstfirande församlingen. St. Rågö-borna ha visserligen fått lov att stanna till den 1 okt., men då en stor del av befolkningen ämnar flytta redan tidigare och å andra sidan en ny termin kan lämnas dem vilken dag som helst, har beslut fattats, att båda kyrkornas inventarier samtidigt överföres till svenska kyrkan i Tallinn.

Slutligen bör ännu tilläggas, att det är beundransvärt att se, med vilket lugn och med vilken kallblodighet rågösvensken möter sitt öde, som på grund av tidsförhållandena påtvingats honom. Han är dock van att bekämpa och att besegra svårigheterna, och vi hoppas att det också denna gången måtte lyckas honom. — I. P.

Svenska kyrkan i Tallinn.

Söndagen den 9 juni kl. 10.30 högmässa. Finsk högmässa kl. 1 med predikan av pastor Ylönen från Narva. — Fr. o.m. den 1 juni hålles pastorsexpeditionen öppen alla lördagar kl. 11—2 dagl. tel. 475-48.

Under sommarmånaderna högm. början kl. 10.30.

Pastor Ivar Pöhl.

Tack.

Till alla och envar som så hjärtligt hyllade och med vackra gåvor överraskade mig på min märkesdag, ber jag få framföra mitt hjärtligaste och varmaste tack.

Adam Heldring.
Tallinn, maj 1940.

sällan bli dessa numera verkliga bondbröllop, där man finge se allmogekulturen i dess blomma — utan fastmer börja landsbrölloppen bli efterapningar av stadsbornas seder och bruk. Och för att man ännu någon gång skall kunna glädjas åt de gammaldags bröllopsbruket, uppföres ibland på teatern "Ett österbottniskt bondbröllop", "Bröllopet på Solö" eller något annat i samma stil.

Huru glatt överraskad och förvånad blir man därför inte, då man ännu kan få se ett sådant skådespel i verkligheten! Och det får man på Rågöarna. Följ bara med, och hör och se!

Vi resa från Tallinn tillsammans med de unga tu, som just blivit vigda av den svenske pastorn. Rågöarna äro annexförsamlingar till svenska församlingen i Tallinn, och det är ej så ofta som prästen har tid att resa dit ut. Därför händer det, att brudparen få komma till huvudstaden i stället. Men det gör ingenting. En sådan tripp är ju en liten trevlig bröllopsresa, om också en smula på förhand. Samtidigt göres en mängd uppköp.

I Paldiski äntra vi motorbåten, som för oss över till Lilla Rågö. Det tar 15 min. Vi ha en gammal ryssgubbe med; han spelar fiol, och hans mazurkor liva sinnena. Bruden fäster blommor i bröstet på brudgummen och sig själv, och så knyter hon ett vitt och ett rött band kring brudgummens splittriga blåa skärmössa — det skall vara tecken på oskuld och kärlek. Och sist dras "hanklen" på (handkläden äro vita hemstickade fingervantar av ylle).

Vi närma oss stranden. Det är liv och rörelse på bryggan. Där väntar den färgglada "skåran" (brölloppsskaran).

bjudes han på öl, och därpå lyckönskas han av alla i tur och ordning. Till honom överräckes nu ett svärd. Även hans följesvenner bära svärd.

När alla andra redan äro i land, stiger bruden ur båten. Till henne kommer då "äldersmor" och bjuder öl ur brudens stänka. Även bruden lyckönskas av allesamman. Sedan börjar dansen kring brudparet.

"Skåran" går i ring, alla efter varandra, och med små vaggande eftersteg dansas 3 varv medsols och 3 varv motsols. Det är Rågö-dans.

Så börjar då vandrigen upp till brudens hemby. Spelman spelar, "piana" och "pojarna" dansa vägen fram allt under ljudliga hurra- och hejsarop.

Men plötsligt stannar "skåran". Någon har lagt hinder i vägen. En väldig stock ligger tvärsöver, och den är stadigt fastbunden vid gårdsgården. Nu måste "oxarna" fram. Tre pojkar i följet kallas oxar, och de ha till sin uppgift att röja undan alla hinder på vägen. Hindren vaktas på ömse sidor av stora folkhopar. Snabbt äro emellertid stockarna vräktas åt sidan, och i glädjen häröver drickes öl ur de väldiga stänkorna och åter dansas det i ring, 3 varv med- och 3 varv motsols.

Ytterligare få vi lov att övervinna 3 liknande hinder. Men då äro vi också framme. Högt uppe svajar en estnisk och en gammal röd-gul flagga — här och där synas även blå-gula.

Vid bröllopgården har samlats mycket folk. Men "skåran" får inte komma in genom huvudporten, utan den måste smyga sig in en bakväg och sålunda överraska de hemmavarande.

Då rinner mig Slottes strofer i hägen:

"Storbonden står på sin
trappa och nickar,
hälsar de gäster
välkomna till byn".

Grupp av bröllops- gästerna.

Alla ha de kommit vandrande över ön från den andra byn för att taga emot brudparet. Flaggor från olika länder svaja på långa stänger, som "följarna" bära, och "piana" (flickorna) dansa nätt omkring på bron med sina "träd" i handen. Små granar och grantoppar ha de virat och beklätt med pappersremor och pappersblommor. Småningom dansar hela "brölloppsskåran" med taktfasta steg på bron, allt medan spelman spelar Rågö-dansen.

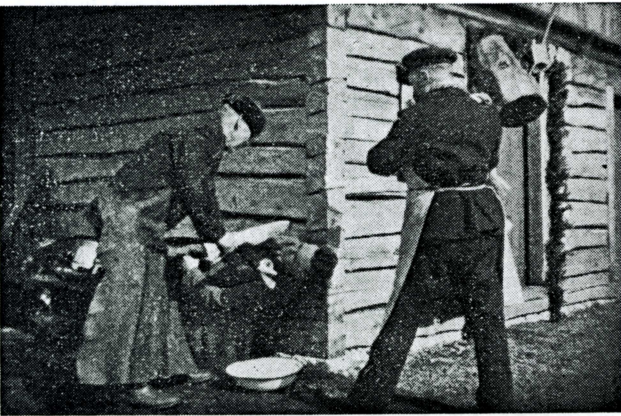
Då stiger brudgumman ur båten. Till honom träda genast fram hans båda följesvenner, den s. k. "brudgumspilten", och "älderman" som är ceremonimästare för hela bröllopet. Ur en stor trästänka

Ty så är det även. Bonden kommer fram och hälsar, och själv fyller han på ölstänkorna. (Det är gamla stänkor de ha. En bär året 1831).

Ute på gårdsplanen trådes dansen och hejsa-ropen skalla. Glädjen står högt.

Då komma två gamla gubbar fram: "Nu ska oxarna slaktas! De ha fullgjort sitt värv — och nu till slaktbänken med dem. Vi behöver kött till middagen. Fort hit med dem!"

Oxen stretar och stängas, men till slut få gubbarna bukt med honom, lägga honom ned på en bänk, den ena slår med bulten så det ekar, och den andra börjar skära med kniven (av trä). Ben och armar skakas för att blodet bättre

"Oxarna slaktas".

skall rinna bort. Till sist flås oxen (rock, mössa och väst borttagas) och därpå hänges "huden" upp att torka. — En lustig gammal sed, som väcker stor munterhet!

Under tiden har bruden förts in i sin bod (synes till höger på bilden från oxslakten). "Åldersmor" och "piana" äro hennes uppvaktning. De följa alla med in i boden, som lustigt nog kallas "huset". Nu skall bruden kläs. Och vem som helst får komma in och se på. Det är smått kallt i den oeldade sommarbostaden, men bruden är glad och nöjd ändå. Hon är liten och näpen i sin vita dräkt med slöja och krans. Hon är den enda i hela "brullepskåran", som är modernt klädd. Men numera hör det till saken. Hon är en fager brud. Men det skall hon inte inbilla sig minsann — pojkar-na komma inspringande och fråga, om hon ej fått mat i Tallinn samt säga rent ut att hon är ful och mera i den stilen. Det hör också till saken. Allt sådant skämt har man för sig ända tills middagen är färdig. Då är klockan två.

Spelmannen klämmer i med sin marsch och in tågar "skaren" i stugan i bestämd ordning och efter noggrant iakttagande av alla ceremonier.

Brudgumpilten och älderman gå framför brudgummen, de slå med svärderna i dörrposterna i kors, oppe — nere, på vänster- och på högersidan. Detta skall möjligen syfta på att hans ingång måtte välsignas. Samma ceremoni upprepas i dörren till stugan.

I stugan stå tre bord: högsätet i ena kortändan, brudbordet och norrbordet vid långsidorna.

Brudgummen ledsagas till högsätet. Svärderna slås i kors i taket — det är lågt i tak i den gamla stugan — och under denna åreport går brudgummen till sin plats. Efter honom följa oxarna, älderman och brudgumpilten, som alla sitta vid högsätetsbordet.

Under tiderna ha "leidarna" hämtat bruden, sedan de först bjudits på det ljusröda brudvinet av brudens mor och delat brudosten i tre delar, en åt dem var — och en åt äldersmor. Så taga "leidarna" från var sin sida bruden under armen och leda in henne i stugan. Då reser sig hela menigheten. Bruden intar sin plats med äldersmor på vänstra sidan och "brudpiana" på högra. Mitt emot sitter en lång rad av män — det är "följarna". Vid norrbordet förekommer ingen bestämd placering.

På de mörka furuborden ligga massor av träskedar mellan stora fat med surt bröd. Gästerna äro hungriga. De vill ha mat. Och till tecken härpå tar var och en sin sked och hamrar på bordet.

Då komma "kockmororna" in med den härligaste köttsoffa, kokad på både rökt och färskt kött med klimpar i.

Men innan åtandet börjar, sjunges en gammal psalm: "Herre du för oss i nåd öppnat haver ditt förråd". (N:o 447 i Sveriges psalmbok).

Härefter kommer husbonden in och bjuder bordssupen med "balsam" i. Köttsoffan ätes nu med god aptit, tre och tre ur varje fat. "Ölkapparna" (stavor) gå runt, och man tar sig en klunk då och då. Glädjen står högt i tak.

Alla möjliga roliga skämt förekomma under måltiden, men det lustigaste är det i alla fall när borden ska dukas av. Då börja med ens slantar av alla storlekar och valörer trilla fram. Var och en har försett sig med så mycket koppar-slantar som möjligt, och därför vill det ej taga någon ända för "uppassarna" att samla ihop dem från borden. Dessa slantar tillfalla "kockmororna".

Så börjas dansen — samma dans efter varandra som på bron, en rytmisk, vaggande dans —, ytterst enformig, dock ibland varierad med glädjeskutt och "stjärnsdans". Först kommer bruddansen, så leidardansen, sedan oxdansen, så kockdansen (varvid kockarna komma indansande med sina väldiga slevar i högsta hugg, många av dem utklädda och maskerade till oigenkännlighet), därpå följardansen och till sist skåradansen, då t.o.m. 80-åriga gummor äro med. Så dansas det ända till kvällen. Mest omtyckt är rågöbornas egen dans till olika melodier, men även andra danser trådas, t. ex. krakoviak, "vindirka" och mazurka. Dessa ha visst kommit hit ut någon gång med ryssarna. Förr spelades tallharpa — ett gammalt stråkinstrument — men detta finnes nu ej mera. Det påstås, att "nitiska" rikssvenska missionärer uppmanat folket att bränna upp sina syndiga strän-

gaspel. Nu spelas de gamla låtarna på dragspel.

Det är liv och lust i stugan, men ett fruktansvärt damm. Dock fortsättes dansen ända till kvällsvarden.

Nu ätes fisk, skinka, smör, bröd — både vete- och surbröd — samt drickes öl-öl-öl! Det kan rågöborna. Så har det också bryggts 500 liter till detta bröllop för de 50 bröllopgästerna! Och ändå ser man ingen överbelastad — alla äro bara så hjärtans glada och skämtsamma.

Under tiden har det samlats "snuggare" ("brudsiare") både i farstun och ute på gården kring alla fönster. De bli också bjudna på det hembryggda ölet.

Dansen fortsättes till 11-tiden, men då går var och en till sitt för att vila ut och börja på igen följande morgon.

Och så fort man då får upp ögonen, bjudes man på hett pepparöl. Det kännes ju litet ovanligt för den, som ej smakat det förut, men nog blir man minsann klarvaken därav. Då härefter genast serveras "bjerkes" (av det tyska Bierkase = ölost), så är man riktigt glad, när man till sist får det gamla hederliga kaffet. — Allt detta och mera därtill bjuder äldersmor — brudens kusin — oss på.

Vi gå nu åter till bröllopsgården, där vi få frukost klockan 10.

Där skalla redan hejsa- och hurraropen, och dansen trådes båd' ute och inne. Men så är vädet också "fixt", såsom rågöborna säga.

Andra dagen fortsättes på samma sätt som första dagen. Tre gånger åter man — men öl drickes hela dagen. År man törstig, ropar man bara: "Tungan är torr", och vips blir det avhjälpt.

På kvällen andra bröllopsdagen delar bruden ut sina gåvor till släkt och vänner. Männen få var och en hemstickade strumpor, vita yllefingerantar, skjorttyg — allt ombundet med de flätade strumpbanden. Kvinnorna få detsamma, men i stället för skjorttyg få de blustyg. Och prästen får ett par sköna fingerantar. Detta har den lilla bruden fått knäpa ihop tillsammans med sina vänner.

När alla fått sina gåvor, dansas "plaggdansen".

Samma kväll dansas även kransen av bruden.

På natten mot tredje dagen börjar "opadrick". Äldermann tar plats bakom högsätetsbordet, och till honom komma gästerna i tur och ordning med sin brudgåva, som oftast består i reda pengar, men även kan utgöras av husgeråd eller dylikt. I sistnämnda fall upptecknas gåvan.

På allt detta drickes både öl och vin — därav namnet "opadrick".

Ungdomar på utfärd.

Bröllop på Rågö...

Ännu en dag är det fest i bröllopsgården, men småningom börjar var och en taga avsked och tacka för all välfärd. Samma dag börjas ett bröllop i granngården, och några av oss äro bjudna även dit. Åter ett tredagars bröllop — åter upprepning av alla dessa gamla seder!

Så vilja rågöborna ha sina bröllop, ock så böra de vara. Dessa gamla seder och bruk passa så väl ihop med detta kärnfriska, sunda folk, vars öppna sinne för humor och glädje i livet så tydligt kommer till uttryck just vid sådana tillfällen.

Så djupt inrotade som dessa seder synas vara, får man hoppas att de måtte fortleva till glädje och vederkvickelse för "aibofolket".

Ett rågöbröllop minnes man som något säregnet — något stortat.

Gundel Stahl.

Sommaren kommer till Haapsalu.

När eleverna på rasterna tumla omkring på skolgården kring "vita huset", veta de förbigående, att det inte är långt kvar till avslutningen och till det härliga sommarlovet. Man talar redan länge i förväg om treskolstävlingarna — ett roligt avbrott i det annars så tråkiga vardagslivet i Haapsalu. För tråkigt är det minsann! Visst är det roligt, när en skara elever slår sig tillsammans och vandrar ut till Paralep för att ha trevligt på stora gungan där eller för att överfalla kiosken med förfriskningarna, men man kan inte vandra hela dagen.

Som redan nämnts, höllos även i år de för alla intressanta treskolstävlingarna. Där deltog såväl svenska och estniska gymnasiet som industriskolan. För svenskarna gällde det att för andra gången vinna vandringspriset. Alla svenskar man mötte sågo strålande glada ut.

"Vi vinner!" sade de. "Vi ha redan beställt bilarna, i vilka vi skall åka ifrån tävlingarna". Det senare var nog mera skämt än allvar.

Naturligtvis glömde jag att nämna, att tävlingarna för första gången skulle hållas i Haapsalu, nämligen på nya sportplatsen i slottsgården. Förr var man alltid tvungen att gå den flera kilometer långa vägen till Troi.

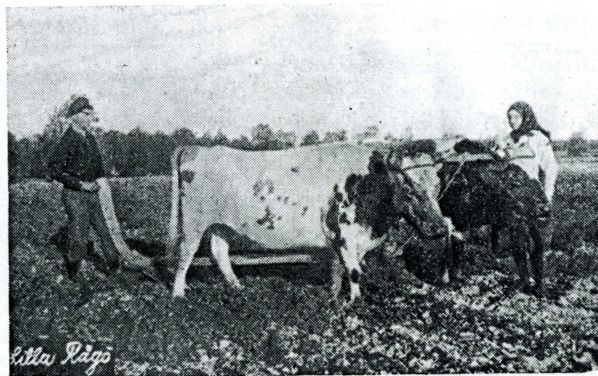
Två pojkar från industriskolan gingo framför mig, när jag gick till slottsgården. Jag kunde höra ett och annat av vad de pratade.

"Nog skall vi visa svenskarna i år!" sade den ena. "Vad vi kom-

Plöjning med

oxar.

Lilla Rågö.

Runö.-krönika.

Vinterns bojor ha varit särskilt hårda detta år. Fruktträden ha fallit offer för den stränga kolden.

mer att skratta, när de förlorar". Och så skrattade de båda.

"Skrattar bäst, som skrattar sist!" tänkte jag.

Tävlingarna voro en fullkomlig triumf för svenskarna. I nästan alla grenar tog Leander Gjerdman första plats. Mellan tävlingarna omsvärmades han av sina kamrater och lärare för att gratuleras och hurras. Han hann inte trycka alla de framsträckta händerna, innan han åter måste ut bland de tävlande. I längd väntade svenskarna en glad överraskning: Alexander Nyholm kom på andra plats med 5,85 m. Nu var det Nyholms tur att bli hurrad.

Ansiktet på pojkarna från industriskolan blevo långa, när svenskarna vunno staffetten, och ännu längre när svenskarna fingo dubbelseger i 100 m. Men svenskarna skrattade sist och bäst! Vandringspriset var vårt, och kommer att bli det för alltid, ty nästa år vinner vi säkert igen.

Så var tävlingarna slut och vardagslivet tog vid igen. Var och en gick hem till sitt och somliga ut att promenera. Det senare är mycket intressant och hälsosamt.

Ja, och nästa dag, d. v. s. den 24 maj, slutade även skolorna. Sjungande och svängande sina betyg, lämnade eleverna "vita huset". Bussar och tåg översvämmas av skolflickor och skolpojkar. Nu skulle man bort från det dammiga Haapsalu, ut till landet för att bli stark och solbränd. Men nästa höst träffas alla eleverna i Haapsalu igen, och så kommer det ju många nya till! Välkomna till Haapsalu! R. R.

På 100 år har en sådan vinter aldrig förekommit. Men detta gäller nog inte bara Runö. Det har sports, att mer än 90 % av fruktträden förfusit, Rigavikens väldiga ismassor har dock även detta år måst ge vika. Runö segelflotta håller som bäst på att sjösättas. Den långa isoleringen brytes. Till Stockholm med Runö-båtar! Nej, icke denna vår, sorgligt nog. Kanske ska de sju goda åren än en gång komma, för oss och andra med. Runö-bornas förtjänst denna vinter har varit minimal. Båtbygget ha under de gångna fredliga åren varit en god inkomstkälla för öns befolkning, men nu blev den också om intet. Säljakten har även varit mycket dålig till följd av den stränga vintern. Den bäste säljägaren ha ett knappa 20 tal säljar för sina många mödosamma vandringar på den farliga isen. Men det gäller att kämpa för livhanken. Och detta är ju ett mycket aktuellt ord just i denna tid, ja såsom aldrig tillföre i historien.

Men låt oss höra litet om den svåra farsoten, som härjat på Runö denna vinter. Farsot! Ja, ty så har det ju meddelats oss från yttervärlden. Men vi som bor här på Runö borde ju ändå veta något om detta, men tyvärr intet. Den farsot, som graserat på Runö, är människornas fantasiskapelse, men icke med verkligheten överensstämmande.

Det är ju visserligen sant, att några sjukdomsfall förekommit även med dödlig utgång, men sådant sker ju utan, att det därför behöver vara tyfus eller någon annan epidemi. De sjukdomsfall, som här förekommit torde med all sannolikhet vara sviter efter den svåra mässlingen, som härjade på Runö förra våren. Trenne dödsfall ha inträffat. En avled

Runö-krönika...

lunginflammation, den andre till följd hjärnhinneinflammation och den tredje av hjärnblödning. En matros på fyren insjuknade redan före jul genom förkylning och fick till följd härav vatten i lundsäcken. På vårvintern fördes han i ganska medtaget tillstånd till Tallinn, där han nu efter, vad det sports, håller på att krya till sig. Prästfolket på ön och fru Elisabeth Lorentz, ackuschörka, ha dock gjort, vad de ha kunnat för att bispringa de sjuka. Och nu hoppas vi, att sol och sommar ska göra, vad ingen människa har kunnat.

Bröllop ha firats på äkta Runö-manér med dithörande gamla seder och bruk. På Runö är man angelägen om, att vidmakthålla faderneärvda traditioner. Men nog gäller det ändå att bättra och förbättra mycket av, vad som fordom brast, även i det stycket.

Storken har också hälsat på oss här ute. Till en ung hustru kom han med både en flicka och en gosse på en gång. Men allt har gått bra och nu befinner sig både mamman och tvillingarna väl efter den svåra resan.

15 ungdomar ha konfirmerats på Runö denna vår. En efter Runö förhållanden stor skara. Egentligen var det 16 konfirmander, men en av dem blev hastigt sjuk och dog bort ifrån oss efter några dagars svår sjukdom. Hon var en liten, rar och präktig flicka, som efterlämnat ett ljust, vackert och föredömligt liv.

Ja, mycket vore att tillägga ännu till denna krönika, men tiden tillåter icke mera denna gången.
Stedt.

Fräck stöld på St. Rågö.

Natten till torsdagen företogs inbrott i St. Rågö kapell, varvid kap. enda klocka bortfördes. Klockan hade nyss nedtagits från tornet, vilken omständighet torde ha varit tjuven bekant.

Polisen i Paldiski underrättades genast om stölden och efterforskningarna pågå. Vi hoppas på det livligaste, att brottslingen skall bli avslöjad och befördrad till välför-tjänt näpst.

Svenskt hembiträde,

som tidigare haft plats, önskas fru I. Kesküll, Gonsiori 43-18.

Svenska och finska handels-delegationer i Moskva.

Från Moskva meddelas, att den finska handelsdelegationen i Moskva har rönt ett hjärtligt mottagande. Förhandlingarna uppges pågå parallellt med de rysk-svenska förhandlingarna. Både Finland och Sverige äro intresserade av transitmöjligheterna. Å andra sidan påstår man sig därav kunna draga den slutsatsen, att Sovjet därigenom vill understryka Finlands och Sveriges enahanda ställning till Ryssland, genom vilken dessa skilja sig från de övriga nordiska länderna.

Heidenstams begravning har ägt rum.

På söndagen ägde Verner v. Heidenstams begravning rum i Övralid i närvaro av representanter för statsmakten kulturella organisationer. Även en mängd delegationer från utlandet hade kommit tillstädes för att bringa den store författaren sin sista hyllning.

Bröllop på Vormsö.

I Vormsö St Olaikyrka vigdes söndagen den 2 juni läraren vid Birkas lantbruks- och folkhögskola hr Viktor Pöhl och lärarinnan i huslig ekonomi vid samma skola frk. Alma Stenholm.

Kyrkan var vackert dekorerad med ängens fagra blomster och levande ljus. En talrik krets vänner och bekanta fyllde det äldriga templet.

Sedan ps. 252 sjungits, höll brudgummens kusin prosten Hj. Pöhl tal till brudparet, varefter en annan kusin, fru Karin Adams, född Pöhl, sjöng utomordentligt vackert Hannikninens sång: "Det gäller att så en ädel såd."

Vigseln förrättades därefter av prosten Pöhl. Fru Adams sjöng ytterligare en sång, Bohm: "Ädel och stark", varefter välsignelsen nedkallades över brudparet och ps. 385, v. 6. sjöngs.

I det strålande solskenet skred brudparet jämte anhöriga och vänner till den närbelägna prästgården, där Birkas skola f. n. är inrymd.

Brudparet hyllades hjärtligt av de närvarande. Från vänner och bekanta på annan ort anlände ett 30-tal telegram.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

A. Stahl, ansvarig red.

Rüüli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utländ
1 år Ekr. 2:—	1 år Ekr. 5:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:50

Extraordinarie åtgärder i London.

Utom de vid husundersökning i de engelska nationalsocialisternas högkvarter arresterade 60 personerna har nu inrikesministern givit order om, att alla tyska och österrikiska kvinnor i åldern 16-60 år, som uppehålla sig i England, skola interneras.

Folkförsörjningsministern har indelat landet i 800 autonoma zoner. Varje zon förses med tillräckligt livsmedel för en längre tid.

U.S.A. arbetar för högsta beredskap.

I ett radiotal yttrade president Roosevelt bl. a., att USA är uppskakad över det öde, som drabbat Norges, Hollands, Belgiens och Luxemburgs folk.

Presidenten berörde även Amerikas försvar och underströk därvid, att det är onödigt och omöjligt att genomföra idén om Amerikas isolation. Under loppet av de senaste två veckorna ha många isolationister förklarat, att de insett det omöjliga i att Amerika skulle kunna förbli oberört av den nuvarande situationen i världen och därför kunna vi inte vara säkra för att samma fara kan drabba oss som något annat land, yttrade presidenten.

Beträffande Amerikas försvarsmakt underströk han, att denna nu är bättre än den någonsin varit i USA:s historia.

Sverige har köpt torpedbåtar.

Reuter meddelar från Lissabon att 4 torpedbåtar, vilka Sverige senaste år i december köpt i Italien lämnade hamnen därstädes och satte kurs mot norr. Torpedbåtarna åtföljdes av depåfartyget "Patricia".